

СЕКЦІЯ 8
ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 368

Абдуллаєва А.Є.

асистент кафедри фінансів

Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

Яковенко К.А.

студент

Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університетуДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ У МІСТІ ВІННИЦЯ

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню державного пенсійного страхування, особливостей його реформування в Україні. Розглянуто сутність державного пенсійного страхування, показано проблемні аспекти реалізації державного пенсійного страхування, визначено основні напрями вдосконалення цього виду страхування в умовах реформування пенсійної системи.

Ключові слова: пенсійне страхування, державне пенсійне страхування, страхування, державне страхування.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию государственного пенсионного страхования, особенностей его реформирования в Украине. Рассмотрена сущность государственного пенсионного страхования, показаны проблемные аспекты реализации государственного пенсионного страхования, определены основные направления совершенствования этого вида страхования в условиях реформирования пенсионной системы.

Ключевые слова: пенсионное страхование, государственное пенсионное страхование, страхование, государственное страхование.

ANNOTATION

The article is devoted to research of state pension insurance, peculiarities of its reformation in Ukraine. The article discusses the essence of state pension insurance, shows the problematic aspects of the implementation of state pension insurance and outlines the main directions of improvement of this type of insurance in the context of pension system reform.

Key words: pension insurance, state pension insurance, insurance, state insurance.

Постановка проблеми. Реформаційні процеси в системі пенсійного забезпечення, спричинені насамперед слабкою ефективністю базових принципів солідарного пенсійного захисту, на сучасному етапі є основним кроком на шляху формування високорозвиненої соціально орієнтованої економіки, що посилює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем реформування та функціонування системи пенсійного страхування в Україні займалися Н.М. Внуков, Ю.С. Коноплін, Г.С. Азізов, С.В. Юшко, А.В. Федоренко, В.О. Ткач та інші науковці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для подальших досліджень

реформування системи пенсійного страхування в Україні потрібен детальний аналіз сучасного стану системи пенсійного страхування в Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сучасного стану державного пенсійного страхування та встановлення пріоритетів його розвитку у Вінниці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною складовою процесів формування та реалізації соціальної політики в умовах ринкових перетворень є пенсійне страхування, причому його механізм спрямований на справедливе й ефективно акумулювання та розподіл пенсійних фінансових ресурсів, забезпечення належного матеріального стану людей похилого віку та інших категорій, що втратили працездатність з настанням соціальних ризиків. Особливість пенсійного страхування полягає в поєднанні полярних, несумісних, на перший погляд, складових, а саме персональної відповідальності осіб за свій матеріальний добробут і колективної (солідарної) взаємодопомоги, тобто ліберальних та соціально-демократичних принципів побудови [1, с. 143].

Також важливим є те, що саме в пенсійному страхуванні держава може скористатись можливостями перерозподілу коштів від активного працездатного покоління на користь покоління пенсіонерів, не порушуючи його головної мети:

- забезпечення безбідного проживання громадян за досягнення пенсійного віку;
- гарантування стабільних пенсійних виплат, причому їх величина повинна пропорційним чином залежати від розміру отриманого працівником доходу;
- захист пенсійних виплат від дії інфляційних процесів, які приводять до зниження реального рівня життя людей цієї категорії.

Особливість обов'язкового пенсійного страхування в Україні полягає в тому, що єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування не залежить від волі праців-

ника чи роботодавця (сам факт укладання трудового договору чи реєстрації особи як суб'єкта підприємницької діяльності передбачає це) та породжує зобов'язання сплачувати визначений законодавцем внесок. Відповідно до пенсійного законодавства лише наявність у суб'єкта страхового стажу є підставою виникнення права на трудову пенсію за державною програмою пенсійного страхування [2, с. 66].

Фінансова стабільність пенсійного страхування залежить від трьох основних факторів, що представлені на рис. 1.

Таким чином, обов'язкове пенсійне страхування має бути орієнтоване на задоволення матеріальних потреб непрацездатного населення шляхом забезпечення мінімальних стандартів життя, а також на відшкодування громадянам доходу, який вони мали до втрати здатності до праці, а основними умовами стабільного розвитку системи пенсійного страхування є мобілізація та акумуляція фінансових ресурсів у бюджеті Пенсійного фонду України.

Кошти Пенсійного фонду є складовою частиною фінансової системи України, тому планування дохідної та видаткової частин його бюджету здійснюється на основі єдиних макро-

економічних показників розвитку України, які розробляє Міністерство економіки.

Отже, розглянемо динаміку та структуру дохідної частини бюджету управління Пенсійного фонду України у Вінниці впродовж 2015–2017 рр. за допомогою даних, наведених в табл. 1.

Як свідчать дані, наведені в табл. 1, впродовж 2015–2017 рр. спостерігалось значне зростання обсягів дохідної частини бюджету управління Пенсійного фонду України у Вінниці, а саме з 264 767 813,6 тис. грн. у 2015 р. до 293 239 887,3 тис. грн. у 2017 р. Водночас коливання динаміки було характерне для власних доходів бюджету (з 169 873 912,9 тис. грн. у 2015 р. до 158 910 141,9 тис. грн. у 2017 р.). Крім того, станом на 1 січня 2016 р. до бюджету Фонду надійшли 111 706 564,7 тис. грн. коштів Державного бюджету України, що на 58 167 348,2 тис. грн. менше, ніж у 2015 р., та на 47 203 577,2 тис. грн. менше, ніж у 2017 р. Надходження коштів з Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття зменшились із 75 050,7 тис. грн. у 2015 р. до 13,4 тис. грн. у 2017 р.; надходження коштів з Фонду загально-

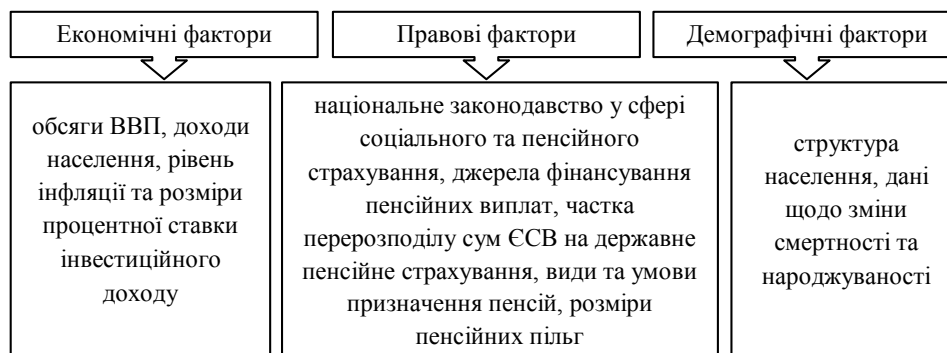

Рис. 1. Основні фактори фінансової стабільності пенсійного страхування

Джерело: створено авторами на основі джерел [1, с. 144; 6, с. 15]

Таблиця 1
Динаміка та структура дохідної частини бюджету управління Пенсійного фонду України у Вінниці впродовж 2015–2017 рр. (тис. грн.)

Показники		2015 р.	2016 р.	2017 р.
Надійшло коштів з усіх джерел фінансування, всього		264 767 813,6	265 667 809,3	293 239 887,3
1	Власні доходи, всього	169 873 912,9	111 706 564,7	158 910 141,9
	питома вага, %	64,2	42,0	54,2
2	Кошти Державного бюджету України	94 811 551,5	142 586 226,6	13 345 826,30
	питома вага, %	35,8	53,7	45,5
3	Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	75 050,7	6 693,20	13,4
	питома вага, %	0,028	0,003	0,000
4	Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	7 298,5	218,5	19,4
	питома вага, %	0,0028	0,0001	0,0000

Джерело: оброблено авторами на основі джерел [3; 4]

обов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві зменшилися із 7 298,5 тис. грн. у 2015 р. до 19,4 тис. грн. у 2017 р.

Щодо виконання планових показників надходження власних коштів до бюджету управління Пенсійного фонду України у Вінниці, то впродовж 2015–2017 рр. фактичні надходження власних коштів до бюджету Фонду становили 98,5% планових показників у 2015 р.; 101,6% у 2016 р. та 98,1% у 2017 р., що пов'язано з кризовими явищами економіки області (табл. 2).

На виконання законів України та постанов Кабінету Міністрів України в галузі пенсійного забезпечення:

– проведено масові та поточні перерахунки пенсій відповідно до ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

– перераховано пенсії згідно із Законом України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

– здійснено перерахунок мінімальних розмірів пенсій, доплат, підвищень, додаткової пенсії, компенсаційних виплат, призначених відповідно до чинного законодавства.

В результаті проведених перерахунків середній розмір пенсій у Вінниці перевищив прожитковий мінімум для непрацевдатних осіб, склавши станом на 2017 р. 1 295,45 грн., тоді як у 2016 р. він становив лише 1 121,08 грн., що більше на 174,34 грн., або 15,6%.

У зв'язку з цим доцільним вважаємо залучення пенсіонерів до отримання коштів саме через вкладні рахунки в установах банків, адже це приведе до зменшення адміністративних витрат. Так, у 2017 р. у Вінниці таким способом

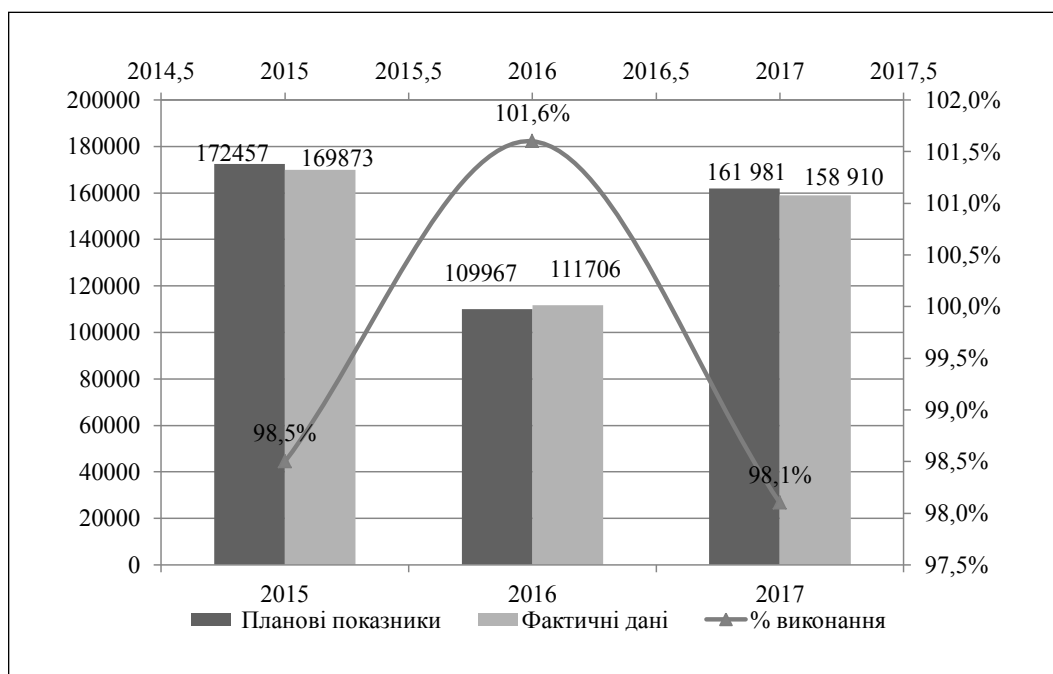

Рис. 2. Динаміка виконання планових показників надходження власних коштів до бюджету управління Пенсійного фонду України у Вінниці у 2015–2017 рр. (млн. грн.) Джерело: обрховано авторами на основі джерел [3; 4]

Таблиця 2

Стан самозабезпечення виплати пенсій за рахунок власних доходів за даними управління Пенсійного фонду України у Вінниці у 2015–2017 рр. (тис. грн.)

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Надходження власних коштів	169 873 912,9	111 706 564,7	158 910 141,9
Видатки бюджету, які фінансують за рахунок власних надходжень	210 766 584,0	202 095 626,6	226 675 672,6
Відсоток самозабезпечення виплати пенсій, які фінансують за рахунок власних надходжень	80,6	55,3	70,1
Темпи росту (+), зниження (-) самозабезпечення до попереднього року, %	–	-25,3	+14,8
Навантаження видатків на 1 грн. власних доходів, грн.	19,4	44,7	29,9

Джерело: обрховано авторами на основі джерел [3; 4]

отримували гроші 25 374 пенсіонери (51,3% усієї кількості), що на 5 567 осіб більше, ніж у 2016 р., та на 2 765 осіб більше, ніж у 2015 р., в результаті чого вдалося значно зекономити кошти на оплату послуг з доставки пенсій.

Впродовж 2015–2017 рр. в управлінні Пенсійного фонду України у Вінниці спостерігалась негативна тенденція щодо забезпеченості власними коштами на виплату пенсій (у 2015 р. показник склав 80,6%; у 2016 р. – 55,3%; у 2017 р. – 70,1%). Навантаження видатків на 1 грн. власних доходів у 2015 р. становило 19,4 грн., у 2016 р. – 44,7 грн., у 2017 р. – 29,9 грн. (табл. 2).

Отже, в умовах подальшого розвитку та реформування пенсійної системи дієвість контролю за дотриманням та зміцненням бюджетної та фінансової дисципліни, цільовим та ефективним використанням коштів є гарантом своєчасної виплати пенсій, підвищення їх розмірів [5, с. 32].

Висновки. Отже, в процесі впровадження системи пенсійного страхування з'явилась низка проблем, які сповільнюють процес підвищення рівня життя пенсіонерів, для вирішення яких необхідно постійно законодавчо вдосконалювати фундаментальні основи пенсійної реформи.

Підсумовуючи дослідження, можемо сказати, що для Вінниці доцільним буде посилення страхових принципів у солідарній системі пенсійного страхування. В основу пенсійного страхування слід покласти принципи:

– накопичення коштів застрахованих осіб з подальшим фінансуванням витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій та одноразових виплат;

– добровільної участі громадян, роботодавців та їхніх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень задля одержання громадянами пенсійних виплат, що передбачені законодавством.

Внаслідок цього активний розвиток недержавних пенсійних фондів сприятиме формуванню довгострокового фінансового капіталу, що спричинятиме розвиток економіки міста та України загалом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ткачук І.М. Сутність пенсійного страхування та його організація в Україні. Економіка і регіон. 2014. № 4. С. 142–146.
2. Діденко Ю.В. Соціально-економічні особливості пенсійного страхування в Україні. Соціальна економіка. 2012. № 3. С. 64–72.
3. Аналітичні записки про діяльність управління Пенсійного фонду України в м. Вінниця за 2015–2017 рр. URL: <https://www.pfu.gov.ua/category/informatsiya/byudzhet/zvitnist-ta-analilyka>.
4. Звіти про виконання бюджету управління Пенсійного фонду України в м. Вінниця за 2015–2017 рр. URL: <https://www.pfu.gov.ua/category/informatsiya/byudzhet/zvitnist-ta-analilyka/zvity>.
5. Куліков Ю.О., Михайленко Н.О. Окремі соціальні аспекти впровадження пенсійної реформи. Україна: аспекти праці. 2016. № 8. С. 29–34.
6. Стожок Л.І. Напрями вдосконалення системи державного страхування в Україні. Україна: аспекти праці. 2015. № 1. С. 13–19.

REFERENCES:

1. Tkachuk I.M. (2014), "The essence of pension insurance and its organization in Ukraine", *Ekonomika i rehion*, no. 4, pp. 142–146.
2. Didenko Yu.V. (2012), "Socio-economic peculiarities of pension insurance in Ukraine", *Sotsyalnaia ekonomika*, no. 3, pp. 64–72.
3. Analitichni zapysky pro diialnist upravlinnia Pensiinoho fondu Ukrainy v m. Vinnytsia (2015–2017), available at: <https://www.pfu.gov.ua/category/informatsiya/byudzhet/zvitnist-ta-analilyka>.
4. Zvity pro vykonannia biudzhetu upravlinnia Pensiinoho fondu Ukrainy v m. Vinnytsia (2015–2017), available at: <https://www.pfu.gov.ua/category/informatsiya/byudzhet/zvitnist-ta-analilyka/zvity>.
5. Kulikov Yu.O., Mykhailenko N.O. (2016), "Separate social aspects of the implementation of pension reform. Ukraine", *Ukraina: aspekty pratsi*, no. 8, pp. 29–34.
6. Stozhok L.I. Napriamy (2015), "Directions of improvement of the system of state pension insurance in Ukraine", *Ukraina: aspekty pratsi*, no. 1, pp. 13–19.

Abdullaieva A.Ye.
*Assistant Lecturer at Department of Finance,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics,
Kyiv National University of Trade and Economics*

Yakovenko K.A.
*Student,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics,
Kyiv National University of Trade and Economics*

STATE PENSION INSURANCE: CURRENT STATE AND PRIORITIES OF DEVELOPMENT IN VINNYTSIA CITY

The article is devoted to the study of state pension insurance, the peculiarities of its reform in Ukraine. The article discusses the essence of state pension insurance, shows the problematic aspects of the implementation of state pension insurance, and outlines the main directions for improving this type of insurance in the context of pension system reform.

The reform processes in the system of pensions, which are primarily caused by the weak effectiveness of the basic principles of solidarity pension protection, at the present stage, are the main step towards the formation of a highly developed socially-oriented economy, which enhances the relevance of the research.

The purpose of the article is to study the current state of state pension insurance and to establish priorities for its development in the city of Vinnytsia.

In the process of introducing the pension insurance system, a number of problems were encountered that slow down the process of raising the standard of living of pensioners; to resolve them, it is necessary to constantly improve the fundamental foundations of pension reform in a legislative manner.

The active development of non-state pension funds will contribute to the formation of long-term financial capital, which will lead to the development of the economy of the city and Ukraine in general.